

самоврядування. «*Modern Economics*». Електронне наукове фахове видання з економічних наук. №12. 2018. С. 69-74. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/12-2018/dzhuryk.pdf>

Сиромолот Едуард

Здобувач третього рівня вищої освіти
кафедри державного управління, публічного адміністрування та
економічної політики, факультету економіки та права.
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
ORCID: 0009-0006-0118-4237

ВИКОРИСТАННЯ ПРАКТИКИ СТВОРЕННЯ СУБРЕГІОНІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ОНОВЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Рекомендації звіту про виконання першого етапу реалізації державної стратегії регіонального розвитку України у 2021-2023 році містять пропозиції стосовно збереження територіального підходу та виконання найважливіших пріоритетів державного управління регіональним розвитком у 2024-2027 роках щодо визначення складу функціональних типів територій, створення на рівні органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування спеціальних механізмів і інструментів для їх підтримки та розвитку.

Проведені дискусії та обговорення на рівні представників центральних законодавчих та виконавчих органів влади, експертів свідчать про складність питання визначення та ідентифікації функціональних типів територій, як управлінського рішення, та відсутність на місцевому та регіональному рівнях сучасної практики функціонування різних типів територій, як напряду реалізації державної регіональної політики та окремого завдання державній стратегії регіонального розвитку, і використання нових можливостей доступу до фінансових інструментів Європейського Союзу.

На нашу думку, вирішення цього питання лежить у площині створення окремих програм секторальної підтримки, розробки інструментарію доброго врядування розвитку функціональних типів територій як сфери публічного управління розвитком територій на основі використання існуючих практик функціонування територіальних моделей соціально-економічного розвитку громад, до яких можна віднести практику створення субрегіонів.

Проблематикою розвитку субрегіональних форм займалися українські вчені Ю. Кисельов, М. Макарчук, І. Натхота, В. Осипова, В. Прохорова, І. Тажитдінов, А. Ткачук, О. Топчієв, І. Тяжкороб, М. Сьомич, Є. Чернов та інші.

Але розгляд субрегіону, як кращої практики розвитку функціонального типу територій, на нашу думку, ще не достатньо розкрита, що обумовлює також постановку питання щодо створення баз даних сталих практик розвитку функціональних типів територій з метою їх поширення на місцевому та регіональному рівнях серед громад та регіонів.

Тому метою проведеного дослідження є аналіз практики створення субрегіонів як інструменту доброго врядування розвитку територіального співробітництва для підтримки та розвитку функціональних типів територій на місцевому і регіональному рівнях влади на сучасному етапі оновлення регіонального розвитку України.

Історія створення субрегіональних форм розпочалася у 2009-2011 роках в рамках реалізації проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) “Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність” (ЛІНК), як форми горизонтальної взаємодії та об’єднання органів місцевого самоврядування [1, с.2].

Так, рішенням Одеської обласної ради від 26 квітня 2012 року № 432-VI було затверджено Стратегічний план підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку Придунайського економічного субрегіону на 2012-2022 р.р. у складі м. Ізмаїл, Болградський, Ізмаїльський, Кілійський, Ренійський райони Одеської області, метою якого було визначено створення місцевої інвестиційної політики базуючись на конкурентних перевагах територій Придунайського економічного субрегіону, використовуючи вигідне географічне розташування, а саме на кордоні з ЄС, достатню кількість робочої сили, що буде сприяти залученню інвестицій, формуванню нової управлінської культури, навиків менеджменту, реалізації інноваційних проектів та технології, виходу місцевих малих і середніх підприємств Придунайського економічного субрегіону на нові ринки товарів та послуг.

Рішенням Рівненської обласної ради від 16 листопада 2012 року №721 було затверджено стратегічний план економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності Центрально-Волинського субрегіону на основі виявленого спільного інтересу громад у розвитку територій, створення можливостей для співпраці задля взаємної вигоди для громад м. Луцьк, м. Рівне, Здолбунівський, Ківерцівський, Луцький, Рівненський райони.

Важливий коментар у стратегічному плані Центрально-Волинського

субрегіону зроблено щодо застосування поняття «субрегіон», який розуміється як «агломерація» [2, с.7], визначається як полюс зростання виходячи з статистичних даних та фактах, які характеризують агломерації в світовій економіці, підкреслюючи що кожен регіон також має свої «субрегіони», що мають свої особливості та спільні ознаки (демографічні параметри, рівень доходів населення, структура виробництва, природно-кліматичні умови, рослинність і т.п.) і агломерації мають ознаки субрегіонів [2, с.10].

Стратегія розвитку Трускавецького субрегіону на період до 2028 року була розроблена за ініціативи Трускавецької міської ради в рамках співпраці з німецькою об'єднаною землею Ватлінген, профінансована Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку Німеччини у рамках проекту «Партнерства з містами України». До складу Трускавецького субрегіону увійшли місто Трускавець і сім сіл: Доброгостів, Бистрий, Модричі, Станіля, Уличне, Орів та Зимівки, які розташовані близько до міст Трускавця, Дрогобича, Борислава[3, с.14].

Визначена місія Трускавецького субрегіону, обумовлена існуючою конкурентною перевагою міста Трускавця як столиці здоров'я, лідера серед бальнеологічних курортів світу з унікальною лікувальною водою Нафтуса та центру розвитку медичного і культурного туризму, спорту, краси і довголіття, з розвиненою інфраструктурою, високими суспільними і економічними стандартами.

Стратегія сталого розвитку Миргородського субрегіону до 2028 року розроблено у 2018 році за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» Федерації канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Уряду Канади для подолання територіальних диспропорцій, вирішенні спільних проблем та реалізації спільних завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил громад, раціональне використання ресурсного потенціалу, створення комфортних умов життя населення, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства [4, с.6].

До складу Миргородського субрегіону було віднесено: місто Миргород, Вовнянська, Гаркушинська, Дібрівська, Зубівська, Петрівцівська, Попівська, Слобідська, Хомутецька, Шахворостівська, Ярмаківська сільські ради.

Стратегія розвитку Долинського субрегіону на період до 2027 року була розроблена за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» Федерації канадських муніципалітетів для покращення умов життя як мешканців міста і сіл території субрегіону, так і

гостей, туристів, інвесторів через поліпшення бізнес- та інвестиційного клімату, його туристичної і культурної привабливості, якості міського середовища та системи надання ринкових і неринкових послуг

Тлумачення поняття субрегіону визначено як «територіальний кластер» територіальних громад, які бачать свій розвиток у спільноті, об'єднаній навколо природного центру, і яка є чимось більшим, аніж проста сума територіальних громад, є новою системною цілісністю, у якій твориться нова ідентичність, нові спільні цінності та спільні цілі розвитку [5, с.6-7]. До складу Долинського субрегіону увійшли 15 населених пунктів: місто Долина та сільські ради з селами: Велика Тур'я; Белеїв; Надіїв; Новичка; Оболоння (Мала Тур'я); Раків; Рахиня; Солуків (Діброва, Яворів, Якубів); Тростянець (Слобода Долинська).

Субрегіон «Західний Донбас» було розроблено фахівцями проекту «Місцевий економічний розвиток міст України» Федерації канадських муніципалітетів за підтримки Канадського агентства міжнародного розвитку, як територіальний кластер з розвиненою вугільною, машинобудівною, металургійною, хімічною промисловістю та агропромисловим комплексом, який об'єднує матеріальні, трудові, фінансові, природні та інші ресурси п'яти територіальних громад міст Павлограда, Першотравенська, Тернівки, Павлоградського та Петропавлівського районів Дніпропетровської області [6, с.6].

На Харківщині створення Дергачівського субрегіону відбулася як місцева ініціатива громад та представників громадського сектору у вигляді укладання 19 липня 2021 року відповідного Меморандуму з боку територіальних громад у адміністративних межах Дергачівської міської ради, Малоданилівської селищної ради та Солоніцевської селищної ради [7].

У проведеному дослідженні міжнародного та українського досвіду субрегіони визначаються як невід'ємна частина території регіону, що має певні особливості розвитку від інших частин його території у географічному, економічному та соціальному сенсі та загалом відповідає європейській класифікації NUTS-3[8, с.55].

І. Тяжкороб доводить, що термін «субрегіон», як і термін «макрорегіон», є специфічним утворенням взаємодії органів місцевого самоврядування, регіону та держави, похідними від терміну «регіон» розвиток якого характеризується природно-ресурсними, історико-географічними, етнонаціональними, демографічними, економічними, культурними особливостями, та має своє ядро – регіональний центр і обов'язково акцентує

свою своєрідність з чітко визначеними функціями у формуванні господарського комплексу [9, с.129].

Погоджуюсь з твердженням М. Сьомич який визначає субрегіони як об'єктивно функціонуючі комірки територіальної організації життя суспільства в межах кожного обласного регіону[10].

Таким чином, існуючу практику створення субрегіонів в Україні, на нашу думку, необхідно ідентифікувати як інструмент належного врядування регіонального розвитку України [11], а субрегіони визначити як один із функціональних типів територій, який потребує розробки спеціальних механізмів та інструментів підтримки розвитку з боку держави [12].

Проведена реформа адміністративно територіального устрою вплинула на територіальні межі створених субрегіонів які змінилися через процеси об'єднання громад та встановлення нових меж районів регіонів України.

Для відновлення роботи створених субрегіонів, як функціональних типів територій, необхідно внесення у обласні та місцеві програми соціально-економічного розвитку питання відновлення їх роботи як місцевої ініціативи.

Перспективи подальших досліджень полягають в розробки пропозицій щодо удосконалення визначення функціональних типів територій на місцевому та регіональному рівнях як сфери публічного управління розвитком територій.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Стратегічного плану підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку Придунайського економічного субрегіону на 2012 – 2022 роки. URL: <https://oblrada.od.gov.ua/wp-content/uploads/432-VI.pdf> (дата звернення: 07.03.2025).
2. Стратегія економічного розвитку Центрально-Волинського субрегіону URL: <https://ror.gov.ua/upload/content/2020/April/0aDPCGu5.doc> (дата звернення: 07.03.2025).
3. Стратегія розвитку Трускавецького субрегіону на період до 2028 року. URL: <https://truskavets.ua/wp-content/uploads/2019/pdf/UK-2028-Truskavetst-sub-region-development-strategy.pdf> (дата звернення: 07.03.2025).
4. Стратегія сталого розвитку Миргородського субрегіону до 2028 року. URL: https://myrgorod.pl.ua/files/images/Ekonomika/Strategiya/strateg_proekt.pdf (дата звернення: 07.03.2025).
5. Про Стратегію розвитку Долинського субрегіону. URL: <https://rada-dolyna.gov.ua/documents/pro-stratehiyu-rozvytku-dolynskoho-subrehionu> (дата

звернення: 07.03.2025).

6. Стратегічний план Субрегіон Західний Донбас URL: <https://pavlogradmrada.dp.gov.ua/ekonomika/strategichniy-plan-subregion-zakhidnij-donbas/strategiya-pidvishhennya-konkurentospromozhnosti-subregionu-zakhidnij-donbas.html> (дата звернення: 07.03.2025).

7. Дергачівський субрегіон. URL: <https://www.facebook.com/groups/1208462586335004> (дата звернення: 07.03.2025).

8. Агломерації: міжнародний досвід, тенденції, висновки для України аналітична записка. URL: <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/AGLOMERATSIYI-Final.pdf> (дата звернення: 07.03.2025).

9. Тяжкороб І. В. Аналіз практики функціонування субрегіональних форм територіальної організації. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. 2016. Том 1, № 20. С.127-136 URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/924> (дата звернення: 07.03.2025).

10. Сьомич М. І. Миргородський субрегіон як об'єкт місцевого самоврядування. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/3.pdf (дата звернення: 07.03.2025).

11. Сиромолот Е. А. Особливості функціонування доброго врядування у міждержавному управлінні та розвитку територій / Е. А. Сиромолот // Публічне управління: проблеми та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 29 листопада 2024 р. : тези допов. – Харків : ТОВ «Константа», 2024. С. 563-567.

12. Сиромолот Е.А. Удосконалення механізмів визначення функціональних типів територій як чинника євроінтеграційних процесів України. Публічне управління: проблеми та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Харків, 23 листопада 2023 року) / відпов. за випуск: ТОВ «Константа», Харків 2023. С. 508-514.